

Fra: Magne Frostad
Sendt: 12. mai 2020 07:51
Til: Karin Eriksen
Cc: Hege Skarsfjord
Emne: FW: Metodelære
Vedlegg: Evaluering metodeundervisning.docx

T.o.

MF

From: Markus Hoel Lie <markus.lie@uit.no>
Sent: onsdag 22. januar 2020 16:08
To: Magne Frostad <magne.frostad@uit.no>
Cc: Kristian Støback Wilhelmsen <kristian.s.wilhelmsen@uit.no>; Marius Storvik <marius.storvik@uit.no>; Lisa Mattea Elvevold <lisa.m.elvevold@uit.no>
Subject: FW: Metodelære

Magne

Vedlagt følger seminarledernes evaluering av seminarene i metode i fjor høst. Avslutningsvis sies det her at studenten ikke forsto Bernts artikkel, hvilket danner grunnlag for mitt forslag om å fjerne denne fra pensum. Jeg setter seminarlederne i kopi slik at de er orientert.

Markus

From: Kristian Støback Wilhelmsen <kristian.s.wilhelmsen@uit.no>
Sent: 29. oktober 2019 15:42
To: Markus Hoel Lie <markus.lie@uit.no>
Cc: Marius Storvik <marius.storvik@uit.no>; Lisa Mattea Elvevold <lisa.m.elvevold@uit.no>
Subject: Metodelære

Hei,

Vi hadde et lite evalueringsmøte i går, etter gjennomført metodeseminar.

Overordnet er alle tre ganske fornøyd med gjennomføringen, og inntrykket er at det nye opplegget har fungert ganske bra.

Det var jevnt over ganske dårlig oppmøte. På et par grupper mente studentene at det var dårligere oppmøte på metodeseminar enn det hadde vært tidligere. På de andre gruppene virket det som om det var normalt med ganske få studenter på seminar. Jeg leverer mine registreringer av oppmøte til Marie.

Det er tydelig at studentene synes det er krevende å ha undervisning hver dag, mandag til fredag, i to uker. Dette forsterkes av at seminaroppgavene tidvis har ganske høy vanskelighetsgrad. Det er vanskelig å komme utenom å ta i bruk dommer som er vanskelig å sette seg inn i, og samtidig få frem viktige

rettskildemessige problemstillinger. Det hadde vært en stor fordel ikke å ha undervisning onsdag, dersom det er mulig å strekke seminarrekken over en noe lengre periode.

En utfordring er å få til et variert undervisningsopplegg, med god studentaktivitet. Oppgavene er naturligvis teoretiske og stiller krav til studentenes evne til å reflektere, i tillegg til å ta til seg det som kan leses i pensum. Inntrykket er at studentene ble flinkere underveis, og det er forhåpentligvis et godt tegn.

De tilbakemeldingene vi har fått fra studenter går på at det er vanskelig og tar lang tid å gjøre oppgavene. Mengden kan nok justeres noe, og det er nok en god del som kan/bør justeres for å forbedre opplegget. Jevnt over mener vi at vi har truffet ganske bra på vanskelighetsgrad, og at det er helt naturlig og nødvendig at studentene møter på både teoretiske problemstillinger og domstolspraksis som utfordrer dem. Så får det være seminarledernes jobb å hjelpe dem over de hindrene som de sliter mye med.

Etter vårt syn er opplegget et godt utgangspunkt for videre bruk. Noen detaljer vi snakket om på evalueringsmøte er skrevet inn som merknader i det vedlagte dokumentet, eller notater for forslag til forbedringer. Marius og Lisa får korrigere eller utfylle dersom jeg har glemt noe.

Med vennlig hilsen

Kristian Støback Wilhelmsen

Universitetslektor

Det juridiske fakultet

UiT Norges arktiske universitet

9037 Tromsø, Norge

E-post: kristian.s.wilhelmsen@uit.no

Tel: + 47 77 64 41 82

Seminar i metodelære

Høsten 2019

Det juridiske fakultet
UiT – Norges
arktiske universitet

Seminarledere: *Lisa Mattea Elvevold, Marius Storvik og
Kristian Støback Wilhelmsen*

Commented [KSW1]: Ganske dårlig oppmøte jevnt over på alle grupper.

Opplegget er ganske omfattende og det er tidvis ganske mange, og krevende oppgaver. Ettersom det har vært seminarundervisning hver dag, mandag-fredag i to uker, er det krevende å gjennomføre. (Både for studentene og seminarlederne).

Det bør absolutt være et mål at det er én undervisningsfri dag i uka. Studentene sliter mer og mer med å henge med for hver dag.

I tillegg er det en utfordring at oppgavene er litt ensidig teoretisk, og at det kanskje bør legges opp til mer studentaktivitet i opplegget.

Anbefalingen fra oss er at opplegget oppdateres slik at noen av muntligpresentasjonene er domsanalyser.

Om seminaret

Undervisningen tar utgangspunkt i fagbeskrivelsen for metodefaget. Dette seminarmaterialet brukes for første gang høsten 2019, som følge av nytt pensum.

Opplegget er bygget opp rundt *Rett og rettsanvendelse* (Skoghøy). Legg merke til at kapitlene i *Juridisk metode og tenkemåte* (Høgberg og Sunde) og Tørums artikkel tas inn i undervisningen, der de passer inn. Dette gjøres med sikte på å utfylle pensumboka, men også for å inspirere til kritikk, diskusjon og refleksjon.

Formålet med flere av oppgavene er å bidra til refleksjon, uten at det nødvendigvis finnes én eller flere riktige svar. Det er med andre ord ikke alltid svarene kan finnes på et gitt sidetall i pensum. Her oppfordres dere til å bruke alt dere har lært hittil på studiet, til å være kritisk og presentere egne tanker på seminar.

Høyesteretts sentrale rolle i norsk rett gjør det nødvendig å lese, vurdere og analysere en rekke avgjørelser, for å nå målene i fagbeskrivelsen. Både av hensyn til tidsbruk i seminar og til at dere skal ha tid til å jobbe godt med dommer, er kun et lite utvalg av dommer som kan illustrere ulike sider av metodefaget tatt inn i seminarmaterialet. Det ligger likevel mange dommer i materialet. For å gi dere et best mulig utgangspunkt, har vi har forsøkt å ta i bruk dommer dere kjenner fra tidligere i studiet. Det kan være verdt å legge merke til at hvor mye forberedelser som forventes varierer, f.eks. mellom oppgaver som ber dere *analysere* dommer og oppgaver som ber dere *lese* dommer.

Det forventes at dere har løst oppgavene til hver gang. Utgangspunktet er at alle oppgavene skal diskuteres på seminar. Hvis tiden ikke strekker til, blir vi enig om prioritering og tidsbruk i seminargruppene.

Det skal være syv muntligpresentasjoner i løpet av seminarrekken. Det er som vanlig førstemann til mølla som gjelder.

Fagbeskrivelse

1) Faglig innhold

Faget juridisk metode omhandler de rettskild prinsippene som anvendes ved løsningen av rettsspørsmål etter norsk og internasjonal rett, og bygger videre på metodelæren fra første avdeling. Det tas utgangspunkt i dommerens situasjon og oppmerksomheten rettes mot rettsgrunnlaget for løsning av konflikter. Rettsgrunnlaget kan være formell lov, ulovfestet rett eller avtale, og det redegjøres for hvordan prosessen med å oppstille en rettsregel i det enkelte tilfelle kan forklares. Faget behandler også betydningen av verdistandpunkt i juridisk argumentasjon, samt etikk i juridisk rådgivning.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått tredje avdeling har studenten:

avansert kunnskap om hva en rettsregel er og hvilke forskjellige typer rettsregler som finnes
 avansert kunnskap om rettskild prinsippene
 avansert kunnskap om grunnlaget for rettskildene og rettskild prinsippene
 avansert kunnskap om bruken av rettskildene i visse argumentasjons- og vurderingsmønstre
 avansert kunnskap om lovfestede, ulovfestede og kontraktsfestede regler som rettslig grunnlag for ulike rettigheter og krav
 avansert kunnskap om ulike former for skjønn

Ferdigheter

Etter bestått tredje avdeling kan studenten:

anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål
 fremstille og drøfte sentrale problemstillinger i faget
 analysere egen og andres rettskildebruk
 delta i den faglige diskusjon om juridisk metode og de verdipremisser som danner basis for faget

3) Pensum

Jens Edvin Andreassen Skoghøy, Rett og rettsanvendelse (Universitetsforlaget, Oslo 2018) 295 s.

Følgende kapitler fra Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde (red.), Juridisk metode og tenkemåte (Universitetsforlaget, Oslo 2019):

- Kapittel 10: Kåre Lilleholt; Grunnsetninger i formueretten, 8 s.
- Kapittel 18: Thomas Frøberg, Rettskildefagets avveiningsmodell – kritikk og alternativer, 21 s.
- Kapittel 22: Jan Fridthjof Bernt, Et hermeneutisk perspektiv på rettsvitenskap og juridisk metode, 17 s.
- Kapittel 23: Knut Bergo, Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk, 16 s.

Amund Bjøranger Tørum, Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy, Jussens Venner vol. 54 2019, s. 1-38 (38 s.)

Commented [KSW2]: Det har vært vanskelig for seminarlederne å kombinere fagbeskrivelsen og pensum i oppgavene, og det kan være vanskelig å se en sammenheng mellom det studentene skal ha avansert kunnskap om og måten dette er behandlet på i pensum.

Petter Chr. Sogn: Etik i advokatfabrikk. Endring i advokatbransjen; nye etiske grensedragninger s. 171-201 (31 s.), i Arne Fanebust, Nadia Hall, Nils Erik Lie, Tor-Geir Myhrer, Anne Lise Rønneberg, Petter Chr. Sogn og Henrik Syse, Juss og etik (Universitetsforlaget, Oslo 2005)

Muntligpresentasjoner

- 1) Gi en oversikt over ulike typer forarbeider. Hvilke forarbeider er relevante? Hvorfor er de relevante? Hva er avgjørende for hvilken vekt forarbeidene bør tillegges?
- 2) Sammenlign og vurder betydningen av avgjørelsen fra EFTA- og EU-domstolen, EMD, FNs menneskerettskomité og FNs barnekomité.
- 3) Ta utgangspunkt i pensumartikkelen og gjør rede for hovedtrekkene i Tørums analyseverktøy.
- 4) Prejudikater kan fravikes av flere grunner. Gi eksempler fra rettspraksis på forskjellige grunner for fravikelse. Forklar hvordan og hvorfor prejudikatene ble fraveket.
- 5) Hva er reelle hensyn? Hvordan kan reelle hensyn brukes i rettslig argumentasjon og hvilke forhold begrenser rettsanvenderens bruk av reelle hensyn?
- 6) Hva er sedvane og sedvanerett, og hvorfor anerkjennes sedvaner som rettskilde i norsk rett? Stilles det bestemte vilkår for å legge vekt på sedvaner?
- 7) Hva mener vi med den konkrete rettsanvendelsen – subsumsjonen? Forklar ved bruk av eksempler sammenhengen mellom tolkning, bevisbedømmelse og subsumsjon.

Commented [KSW3]: Fungerer bra

Commented [KSW4]: Kan byttes ut, f.eks. med Lovdatakjennelsen

Commented [KSW5]: Fungerer bra

Commented [KSW6]: Kan byttes ut med domsanalyse, evt kombineres. Dommene i oppleget på dag 6 kan brukes (ulovfestet objektivt ansvar, Tromsø og Molde).

Sjokkskade-sakene

Fokus bank, Lognvik og Røeggen

Commented [KSW7]: Fungerer bra

Commented [KSW8]: Campingvogndommen og den videre utvikling om bransjepraksis i speditørforhold, kan være muntligpresentasjon, i kombinasjon med sedvane/sedvanerett mer generelt

Commented [KSW9]: Kan byttes ut f.eks. med prostitusjonsinntektdommen, alminnelige rettsgrunnsetninger/reelle hensyn. Hva er rettsgrunnlaget?

DAG 1

TEMA: INNFØRING

Forberedelser: kapittel 1-3 (Skoghøy)

Hva er juridisk metode?

1. Er det forskjell på rettskildelære og juridisk metode?
2. Finnes det riktige eller gale definisjoner av juridisk metode?
3. Er metoden en oppskrift for å løse rettsspørsmål, eller teoriens forsøk på å beskrive/forklare en praktisk virksomhet?
4. Kan man velge å bruke «Nygaards metode», «Eckhoffs metode» eller «Skoghøys metode»? Hva blir i tilfelle konsekvensen?
5. Finnes det én eller flere juridiske metoder?
6. Hvilket grunnlag har rettskildelæren?
7. Hvordan løser vi juridiske problemstillinger? Hvordan går vi rent praktisk til verks når vi står overfor et rettsspørsmål som skal løses?

Terminologi og begrepsbruk

8. Hvilke ord forbinder dere med juridisk metode?
9. Hva menes med «rettskilder», «rettskildeprinsipper», «tolkning», «bevisbedømmelse» og «subsumsjon»?
10. Hvilke rettskildeprinsipper har vi?
11. Hva menes med «presiserende», «innskrenkende», «utvidende», «analogisk» og «antitetisk» tolkning av skrevne rettsregler?
12. Hva er målet for tolkningen av en rettsregel?
13. Hva menes med «gjeldende rett»?

Inndeling og oppbygging av rettsreglene

14. Forklar skillet mellom lovfestet og ulovfestet rett.
15. Forklar skillet mellom privat og offentlig rett, og hvorfor det er vanskelig å trekke klare grenser.
16. Hva er pliktregler, kompetanseregler og kvalifikasjonsregler?
17. Hva mener vi med vilkår og rettsfølge?
18. Forklar forskjellen mellom regler, retningslinjer og skjønn.

DAG 2

TEMA: RETTSKILDER SOM BYGGER PÅ LOVGIVNINGSKOMPETANSE

Forberedelser: kapittel 4 (Skoghøy) og HR-2016-1833-A

Lovtekster

1. Hva skiller Grunnloven fra andre typer lover?
2. Hva menes med «halvkonstitusjonelle» eller «semikonstitusjonelle» lover?
3. Gi eksempler på at lovtekster er ulikt utformet mellom ulike rettsområder
4. Hvorfor tror du lovtekstene er ulikt utformet?

Tolkning av lovtekster

5. Hva er målet ved tolkning av en lovbestemmelse?
6. Hva menes med «naturlig språklig forståelse», og hvorfor er det vanlig å identifisere denne tidlig i lovtolkningsprosessen?
7. Hvorfor kan andre kilder enn ordlyden i seg selv brukes ved tolking av ordlyden?
8. Hvordan kan lovens forhistorie brukes for å tolke ordlyden?
9. Hvordan kan lovens kontekst brukes for å tolke ordlyden?

Legalitetsprinsipp

10. Hva går lovkravene i Grunnloven § 96 første ledd og EMK art. 7 ut på?
11. Hva går lovkravet i Grunnloven § 113 ut på?
12. Hvilket formål har lovkravet i Grunnloven § 113?
13. Hva skiller lovkravet i Grunnloven § 113 fra menneskerettslige lovkrav?
14. Hvordan har lovkravene utviklet seg de siste årene?
15. Hva kjennetegner det materielle eller positivt formulerte legalitetsprinsippet?
16. Hva kjennetegner det formelle eller negativt formulerte legalitetsprinsippet?
17. Har de forskjellige regelformuleringene praktisk betydning?
18. Hvilken av de to formuleringene utgjør gjeldende rett?

Les HR-2016-1833-A

19. Har det noen betydning at det er en kjennelse med fem dommere?
20. Saken dreier seg om straffeprosess. Hvorfor brukes Grunnloven § 113, og ikke Grunnloven § 96?
21. Hvilke rettskilder var avgjørende for fastleggelsen av lovkravet?
22. I avsnitt 19 og 20 leser vi tolkningen av straffeprosessloven § 157. Beskriv framgangsmåten Høyesterett har brukt i avsnittene.

DAG 3

Forberedelser: kapittel 4 (Skoghøy) og Rt. 1992 s. 438

TEMA: RETTSKILDER SOM BYGGER PÅ LOVGIVNINGSKOMPETANSE

Muntlig presentasjon 1: Gi en oversikt over ulike typer forarbeider. Hvilke forarbeider er relevante? Hvorfor er de relevante? Hva er avgjørende for hvilken vekt forarbeidene bør tillegges?

Høyesteretts bruk av lovtekster kan variere. Avgjørelsene i Rt. 2012 s. 233 A, Rt. 2014 s. 883 A, Rt. 2014 s. 1229, HR-2017-2292-A og HR-2017-2381-U kan gi uttrykk for ulike holdninger til lovtekster.

1. Hvilken rolle spilte lovteksten i avgjørelsene?
2. Har Høyesterett ulik tilnærming til lovtekstene i disse avgjørelsene?
3. Hvordan kan eventuelle ulikheter i holdningen til lovtekster forklares?

Analogisk anvendelse av lov

4. Kan det oppstilles vilkår for analogisk anvendelse av lovbestemmelser? I så fall, hvilke?
5. Finn ett eksempel der Høyesterett har brukt lovtekst analogisk.
6. Forklar hvorfor du mener Høyesterett har brukt analogi i eksempelet.
7. Finn ett eksempel der Høyesterett har forkastet analogisk bruk av lovtekst.
8. Forklar hvorfor du mener Høyesterett forkastet analogi i eksempelet.

Antitetisk tolkning av lovtekster

9. Hva er avgjørende for om en lovbestemmelse skal tolkes antitetisk?
10. Finn ett eksempel der Høyesterett har brukt lovtekst antitetisk.
11. Hvordan og hvorfor har Høyesterett brukt antitetisk fortolkning i eksempelet?
12. Hvorfor bør generelle regler og spesialregler vurderes ulikt i forbindelse med spørsmål om antitetisk tolkning?

Grunnlovstolkning

13. Hvilke særlige hensyn gjør seg gjeldende ved tolking av grunnlovstekster?
14. Hvordan har Høyesterett stilt seg til endringer i samfunnsforhold og samfunnsoppfatninger i Rt. 1983 s. 1004 A og Rt. 2010 s. 535 P?

Forarbeider og lovgivningshistorikk

15. Hva er grunnlaget for å tillegge lovforarbeider og lovgivningshistorikken betydning som rettskilder?
16. Hva menes med «lovgivermeningen»? Er lovgivermeningen en illusjon?
17. Hvilken betydning har forarbeider som ikke er allment tilgjengelig?
18. Hva taler for og hva taler mot å legge vekt på forarbeider til grunnlovsvedtak? Blir slike forarbeider tillagt vekt?

19. På områder hvor det gjelder et lovkrav, kan etterarbeider ikke tillegges selvstendig betydning til borgernes ugunst, se f.eks. Rt. 2004 s. 1921 A avsnitt 85. Hva gjelder ellers?
20. Skal etterarbeider til borgernes gunst eller på områder som ikke omfattes av lovkrav, bare tillegges vekt som sekundære kilder?
21. Hva med ikke vedtatte lovforslag?

Les GMAC-dommen i Rt. 1992 s. 438 med fokus på uenigheten mellom flertallet og mindretallet om vekten av forarbeidene.

22. Hva dreier dissensen seg om?
23. Hvordan brukes forarbeidene av flertallet?
24. Hvordan brukes forarbeidene av mindretallet?

DAG 4

Commented [KSW10]: CRPD-dommen bør tas inn. HR deler seg. Flertallet kommer til motstrid, mindretallet harmoniserer. Kan også brukes som muntligpresentasjon.

TEMA: INTERNASJONALE RETTSKILDER

Forberedelser: kapittel 5 (Skoghøy) og HR-2019-1725-A

Muntlig presentasjon 2: Sammenlign og vurder betydningen av avgjørelsen fra EFTA- og EU-domstolen, EMD, FNs menneskerettskomité og FNs barnekomité.

Internasjonale domstoler og klageorganer

1. Hva danner grunnlaget for å anse avgjørelser av internasjonale domstoler og klageorganer som rettsnormerende?

Internasjonale traktater som rettskilde og det dualistiske prinsipp

2. Gi eksempler på traktater som er gjennomført i norsk rett.
  - a. Er disse transformert eller inkorporert? Forklar forskjellen.
3. Forklar det monistiske prinsipp
4. Forklar det dualistiske prinsipp
5. Hvilken praktisk betydning har det dualistiske prinsipp?

Prinsipper i internasjonale traktater

6. Trakter kan inneholde uskrevne prinsipper som utgjør en del av traktatforpliktelsene, f.eks. grunnrettighetene i EØS-retten og EFTA-statenes erstatningsansvar for manglende eller mangelfull gjennomføring av EØS retten.
  - a. Hva er rettskildegrunnlaget for disse prinsippene, og hvilken rettskildestatus har slike prinsipper i norsk rett? Bruk eksempler fra norsk rettspraksis.
7. Prinsippene for det indre marked som følger av EØS-avtalen, er ikke absolutte, men må tåle at det på nærmere angitte vilkår gjøres inngrep i dem.
  - a. Hva er rettskildegrunnlaget for denne inngrepsretten, og hvilken rettskildestatus har inngrepsretten etter norsk rett?
  - b. Hva går presumsjonsprinsippet ut på?
  - c. Gjelder presumsjonsprinsippet for traktater som ikke er inkorporert eller transformert, og dermed ikke er autorisert som lov av Stortinget?
  - d. Hva skal til for at en traktat må stå tilbake for norsk lov? Bruk eksempler fra rettspraksis.

Inkorporerte menneskerettskonvensjoner

8. Les HR-2019-1725-A
  - a. Gi en kort beskrivelse av saken
  - b. Hva var det rettslige spørsmålet?
  - c. Hvordan brukte Høyesterett internasjonale kilder?
9. Hvorfor kunne Høyesterett bruke internasjonale kilder direkte i en sak mellom to private parter i HR-2019-1725-A, men ikke i Rt. 2000 s. 1811 (Finanger I).

DAG 5

TEMA: KILDER SOM BYGGER PÅ PRIVATAUTONOMIEN

Forberedelser: Kapittel 6 (Skoghøy), Amund Bjøranger Tørum, Tolking av kommersielle kontrakter – et analyseverktøy, Jussens Venner vol. 54 2019, s. 1-38 og Rt. 2014 s. 866

Avtalen som rettskilde

1. Hva er en avtale?
2. Hva er en standardavtale?
3. Hvilken betydning har avtalefriheten, herunder formfriheten, for avtalen som rettskilde?
4. Hvordan inngås avtaler?
5. Kan man skille spørsmålet om det er inngått en avtale fra spørsmålet om hva avtalen går ut på?
6. Er avtalen jus eller faktum? Og hvorfor har dette vært et tema i teorien?

Avtaletolkning

7. Hva er formålet med avtaletolkning?
8. Gjør rede for noen avtaletolkningsprinsipper, -standarder, -regler og -momenter.
9. Hva kan man bruke når man skal tolke en avtale? Gjør rede for ulike typer tolkningsmidler, hvordan disse kan benyttes og forklar hvordan bakgrunnsretten kan benyttes ved fastleggingen av avtalerettslige forpliktelser.
10. Hva skiller tolkning av standardavtaler fra tolkning av andre avtaler?
11. Hvordan går man frem når man skal tolke en avtale?
12. Skal forskjellige avtaletyper tolkes forskjellig?
13. Sammenlign avtaletolkning og lovtolkning

Muntlig presentasjon 3: Ta utgangspunkt i pensumartikkelen og gjør rede for hovedtrekkene i Tørums analyseverktøy

Tørums analyseverktøy – oppfølgingsspørsmål som alle må kunne være med å diskutere

14. Hvorfor mener Tørum at avtaletolkning er «et komplekst emne»? Hva mener dere?
15. Hvilke utviklingslinjer mener Tørum at man kan spore i Høyesteretts praksis siden 1990-tallet?
16. Er analyseverktøyet til hjelp for praktisk avtaletolkning?

Les og vurder Rt. 2014 s. 866

17. Sammenlign hva Høyesterett skriver innledningsvis om hvordan avtaler skal tolkes, og hvordan Høyesterett foretar den praktiske tolkningen.

DAG 6

TEMA: RETTSPRAKSIS SOM RETTSKILDE

Forberedelser: kapittel 8 (Skoghøy), Rt. 2014 s. 656 og HR-2016-476-A

Muntlig presentasjon 4: Prejudikater kan fravikes av flere grunner. Gi eksempler fra rettspraksis på forskjellige grunner for fravikelse. Forklar hvordan og hvorfor prejudikatene ble fraveket.

Innledende spørsmål

1. Hva er grunnlaget for å tillegge rettsavgjørelser rettnormerende kraft?
2. Hva menes med «prejudikat»?
3. Hva skiller «prejudikat» fra «presedens»?
4. Hvordan skal prejudikativirkningen av den enkelte avgjørelse fastlegges?
5. Hvordan skal man forholde seg til avgjørelser med doble avgjørelsesgrunnlag?
6. Hva menes med «obiter dicta», og hvilken rettskildemessig betydning har slike?

Analysér HR-2016-476-A

7. Kort beskrivelse av faktum.
8. Hva var det rettslige spørsmålet i saken?
9. Hvilke rettsgrunnlag ble anført?
10. Hvilket rettsgrunnlag bygget Høyesterett avgjørelsen på?
11. Hvilken betydning har denne avgjørelsen for senere saker med tilsvarende eller lignende problemstillinger?

Analysér Rt. 2014 s. 656

12. Hva var det rettslige spørsmålet i saken?
13. Hvilke rettsgrunnlag ble anført?
14. Hvilken rettskilde tok Høyesterett utgangspunkt i for å avgjøre om kommunen kunne holdes ansvarlig på ulovfestet grunnlag?
15. Hvorfor måtte Høyesterett vurdere rekkevidden av det tidligere prejudikatet?
16. Hvordan gikk Høyesterett frem for å fastlegge rekkevidden?
17. Forklar hvordan Høyesterett kommer frem til resultatet

Fravikelse av tidligere prejudikater

18. Hvilke grunnvilkår bør være oppfylt for at et tidligere prejudikat skal kunne fravikes?
19. Hvorvidt et prejudikat skal fravikes dersom grunnvilkårene er oppfylt, beror på en totalvurdering. Hvilke momenter inngår i vurderingen?
20. Hvem skal kunne fravike prejudikater? Skal juridiske teoretikere kunne fravike prejudikater?

DAG 7

TEMA: REELLE HENSYN SOM RETTSKILDE

Forberedelser: kapittel 9 (Skoghøy), Rt. 1952 s. 1217, Rt. 1977 s. 1035 og HR-2018-648-A

Muntlig presentasjon 5: Hva er reelle hensyn? Hvordan kan reelle hensyn brukes i rettslig argumentasjon og hvilke forhold begrenser rettsanvenderens bruk av reelle hensyn?

Hvorfor har reelle hensyn autoritet som primær rettskilde i norsk rett?

1. Hvorfor har konsekvensbetraktninger autoritet?
2. Hvorfor har innholdsmessige vurderinger autoritet?
3. Hvorfor har retstekniske vurderinger autoritet?
4. Hvorfor har systemvurderinger autoritet?

Les Rt. 1997 s. 1050. Forklar forskjellen mellom flertallets og mindretallets bruk av reelle hensyn.

5. Hvordan skal dommeren komme frem til det beste resultatet når hensynet til en god regel og et konkret rimelig resultat står mot hverandre i en tvist?

Hvordan tar Høyesterett stilling til rettslige spørsmål som ikke reguleres av autoritative kilder eller fast og innarbeidet praksis?

6. Analysér Rt. 1952 s. 1217
  - a. Kort beskrivelse av faktum
  - b. Hovedproblemstilling
  - c. Hvilke rettskilder ble anført?
  - d. Hvordan kom Høyesterett frem til resultatet?
7. Analysér Rt. 1977 s. 1035
  - a. Kort beskrivelse av faktum
  - b. Hovedproblemstilling
  - c. Hvilke rettskilder ble anført?
  - d. Hvordan kom Høyesterett frem til resultatet?
8. Vurdér om Høyesterett med disse dommene utviklet ny rett eller fant frem til gjeldende rett?

Hvordan kan reelle hensyn brukes som rettskilde på områder som er inngående regulert i lovgivningen?

9. Analysér HR-2018-648-A
  - a. Kort beskrivelse av faktum
  - b. Hovedproblemstilling
  - c. Hvilke rettskilder tok Høyesterett utgangspunkt i?
  - d. Hvilke rettskilder var avgjørende for rettsregelen?

DAG 8

TEMA: SEDVANER SOM RETTSKILDE OG SEKUNDÆRE KILDER

Forberedelser: kapittel 10 og 11 (Skoghøy) og HR-2017-2352-A

Muntlig presentasjon 6: Hva er sedvane og sedvanerett, og hvorfor anerkjennes sedvaner som rettskilde i norsk rett? Stilles det bestemte vilkår for å legge vekt på sedvaner?

Sedvaners stilling i norsk rett

1. Hvorfor er ikke sedvaner bindende for domstolene, på samme måte som lov?
2. Forklar hvorfor sedvane likevel anses som en primær rettskilde
3. Hvorfor er det behov for at sedvane er en rettskilde?
4. Hva var vilkårene for at en sedvane skulle skape rett tidligere? Hvorfor gjelder ikke disse vilkårene i dag?
5. Mer omfattende lovgivning har gjort behovet for å stadfeste sedvanerett mindre. Kan det tenkes andre forklaringer?
6. Hvordan må domstolen gå frem for å finne ut om en anført sedvane kan være en relevant rettskilde?

Se på Rt. 1973 s. 966, Rt. 1985 s. 298, Rt. 2008 s. 920 og Rt. 2013 s. 129.

7. Forklar hvordan standardkontrakter kan danne grunnlag for utvikling av sedvanerett.

Myndighetspraksis

8. Hvorfor er myndighetspraksis mindre tungtveiende dersom den taler for en presiserende eller innskrenkende tolkning i disfavør av borgerne? Hva var avgjørende for tolkningsresultatet i Rt. 1987 s. 729?

Skillet mellom primære og sekundære kilder

9. Hva er bestemmende for om en rettskilde skal anses som primær eller sekundær?
  - Hvorfor kan ikke etterarbeider anses som en primær rettskilde?
10. Hva menes med at rettskildeverdien til sekundære kilder ligger i kildens eller argumentasjonens overbevisningskraft?
11. Hva er et rettslig prinsipp og hvordan kan slike brukes i rettslig argumentasjon?

Analysér HR-2017-2352-A.

12. Kort beskrivelse av faktum
13. Hva var det rettslige spørsmålet?
14. Hvilke rettskilder tar Høyesteretts flertall utgangspunkt i? Forklar hvordan tidligere avgjørelser i Høyesterett hadde ført til rettsutvikling på området.
15. Hvordan bruker flertallet allmenne retts- og eller verdioppfatninger i sin argumentasjon?
16. Hvordan bruker mindretallet allmenne retts- eller verdioppfatninger i sin argumentasjon?

17. Kan dere peke på en primær rettskilde som er dominerende for avgjørelsen av saken?

DAG 9

TEMA: RELEVANS, SLUTNING, VEKT OG SUBSUMSJON

Forberedelser: kapittel 12-14 (Skoghøy), Rt. 2015 s. 276 og HR-2017-1834-A

Rettskildeprinsippene

1. Hva menes med relevansprinsipper?
  - Hvorfor tror dere Skoghøy skriver at det sjelden er uenighet om dette?
2. Hva menes med slutningsprinsipper?
  - Gi eksempler på retningslinjer for hva som kan slutes fra ulike rettskilder.
3. Hva menes med vektprinsipper?
  - Gjør rede for lex prinsippene og vurder betydningen av disse.
4. Kan rettskildeprinsippene fortelle oss alt vi trenger å vite om hvordan vi går frem for å finne en rettsregel?
5. Forklar hvordan dissens kan oppstå mellom flinke jurister som alle mener å følge rettskildeprinsippene.

Analyse av Rt. 2015 s. 276 og HR-2017-1834-A

6. Kort beskrivelse av faktum i sakene
7. Sammenlign rettskildebruken og argumentasjonen hos flertallet og mindretallet i Rt. 2015 s. 276
8. Sammenlign rettskildebruken og argumentasjonen hos flertallet og mindretallet i HR-2017-1834-A
9. Sammenlign de to dommene: Hvorfor ble det erstatning i den første og ikke den siste?
10. Hva mener dere om metodebruken i dommene? Forsøk å argumentere for eller mot hvorfor man bør kunne tilkjennes erstatning på deliktsgrunnlag i kontraktsforhold.

Muntlig presentasjon 7: Hva mener vi med den konkrete rettsanvendelsen – subsumsjonen? Forklar ved bruk av eksempler sammenhengen mellom tolkning, bevisbedømmelse og subsumsjon.

DAG 10

TEMA: KRITIKK, REFLEKSJON OG PERSPEKTIVER

Forberedelser: De fire kapitlene i «Juridisk metode og tenkemåte» som står på pensumlista.

«Grunnsetninger i formueretten», av Kåre Lilleholt

1. Hva handler artikkelen om?
2. Hva er hovedpoenget til Lilleholt?

«Rettskildelærens gjenstand og metoder – en kritikk», av Knut Bergo

3. Hva handler artikkelen om?
4. Hva er «problemet» med den tradisjonelle rettskildelæren, slik Bergo ser det?
5. Hvilken «løsning» foreslår Bergo?
6. Hva tenker dere?

«Rettskildefagets avveiningsmodell – kritikk og alternativer», av Thomas Frøberg

7. Hva handler artikkelen om?
8. Hvilke tre «retninger» innenfor rettskildelære skrive Frøberg om?
9. Hvorfor mener han at avveiningsmodellen bør suppleres, og endog kanskje forlates?

«Et hermeneutisk perspektiv på rettsvitenskap og juridisk metode», av Jan Fridthjof Bernt

10. Hva handler artikkelen om?
11. Hva legger Bernt i en «hermeneutisk tilnærming»?
12. Hva skriver Bernt om det juridiske fagfellesskapet og den juridiske metode som språklig praksis?
13. Hvordan beskriver Bernt Touris trelagsstruktur av retten og Dworkins «principles»?
14. Hva tenker dere om forholdet mellom juridisk metode og rettsvitenskap?

Commented [KSW11]: Veldig dårlig oppmøte på siste dag. At siste dag kun brukes til disse artiklene, må nok ta en del av skylden. Vil være ulemper med å dra dem inn midt i seminarrekka også, så seminarlederene er skeptisk til å ta disse inn en annen plass.

Commented [KSW12]: Denne kan flyttes til tema "sekundære kilder"

Commented [KSW13]: Studentene skjønner ikke denne